

Година 7.

Београд, октобар и новембар 1927.

Бр. 11, 12, 13. и 14.

БЕОБЕТ СТЈЕРАН ВУЈИЋИЋ
СРЕД
Тирсева ул. 17. Телефон 643

ГЕОМЕТАРСКИ ГЛАСНИК

ОРГАН УДРУЖЕЊА ГЕОМЕТАРА КРАЉЕВИНЕ С Х. С.
Југовића, 1. БЕОГРАД. Телефон 18-68.

СТРУЧНИ ДЕО

Проф. Ing. Драгомир Андоновић.

Регулација и Нивелација насеља и паркова

у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

ПРАВИЛНИК

Министарства Грађ. од 25. 3. 1925. год. № 6 958

по коме ће се израђивати РЕГУЛАЦИОНИ И НИВЕЛАЦИОНИ ПЛАНОВИ за вароши и варошице У КРАЉЕВИНИ С. Х. С. као и за њихово проширавање, прописано на основи § 7., 8. и 9. Закони о местима у Србији, са допунама од 21. апр. 1885. год.“

— Свршетак —

Одмах за тим се каже: „Полигоне тачке морају бити обележене каменим или бетонским белегама или гвозденим цевима забетонираним у облику призме и цевима керамичким или од бетона дужине 25—30 с/м. и испод површине земље за 25—30 с/м., ако се ма из којих узрока не може извршити обележавање осовине каменим белегама. Важније тачке обележити подземним центром“.

Даље се вели под:

„г.) Мале тачке — тачке линија за детаљисање — могу бити од дрвеног коља дужине 0,30 м. а дебљине 5 с/м. округло или четвртасто. Важније мале тачке обележавају се као полигоне тачке“.

Кат. Правилник II. § 78. вели: „Сем тригонометриских и полигоних тачака треба **СВЕ МАЛЕ ТАЧКЕ У ПОЉУ ТРАЈНО ОБЕЛЕЖИТИ**“.

Али, разуме се, кад је инспектор Мин. Грађ. за време свога четворогодишњег шефовања у Кат. Београда допустио чак и обележавање полигоних тачака кочићима од 0,30 м, онда му се сигурно чини, да је то велики напредак, кад се за мале тачке употребе иста средства. И кад се је могао

толики рад у Београду упропастити, па што се не би то исто десило и осталим нашим варошима.

Овај технички злочин није само интимна и скривена замисао писаца новог правилника, него се то на крају чл. 20. (стр. 16) каже и експлицитно без икаква стида и срама:

„Овако ново добијена осовинска мрежа има да послужи за ново катастарско снимање које се мора једном извршити у интересу сваке општине“.

Па што не чувате општинске интересе одмах, с почетка?! Него кад се већ једном добије рђав елаборат, онда све баца, па чувај интересе општинске.

Нама се пак чини, да је даља критика овога чудног galimathiasa непотребна и њоме нећемо да замарамо наше читаоце.

„Чл. 11. ОЗНАЧАВАЊЕ ТРИГ., ПОЛИГ. И ДР. ТАЧАКА. Означаванье триг. тачака **МОЖЕ СЕ** вршити са арапским бројевима по кат. прав. бр. 1.“

У кат. прав. 1. чл. 10 стоји: „Триг. тачке нумеришу се **редним, арапским бројевима..**“; и добро је што нови правилник допушта употребу („може се“) кат. правилника. Тај чл. 10. у кат. прав. има више од половине штампане стране и носи наслов **„НУМЕРИСАЊЕ“**, а не означаванье.

Даље нови прав. каже: „Обележаванье треба да се изврши на самој плочи која покрива тачку, или на стубу или ма каквом предмету који се налази у близини“.

А тај исти нови правилник је већ рекао у чл. 10. а.) Триг. тачке морају бити обележене сталним белегама од камена...“ Е па сад будите паметни па разумејте, дали се обележава каменом белегом или „на плочи, или на стубу или ма каквом предмету, који се налази у близини“.

Затим се вели: „Означаванье полигоних тачака има се вршити такође арапским бројевима од почетка“.

„Означаванье ће се извршити црвеном (кармин) масном бојом са писменима величине 10 с/м. са усеченим нумерама у плеху и то на најближим објектима или на таблицама које се имају укопати поред полигоне тачке“.

А неки би шаљивчина могао још додати: и ползовати на здравље и весеље све оне дечурлије, која би се око тих плехова и укопаних таблица са црвеном (кармин) масном бојом непремено врзала. И тај би шаљивчина имао право, јер озбиљна критика овога правилника никако није могућа нако је израђен „у споразуму са Генералним Директором Катастра“.

„Чл. 12. СИТУАЦИОНИ ПЛАН. „На основу израђене триг. и полигоне мреже и детаљног снимања имају се израдити ситуациони планови и то:

1.) Прегледни план.

а) Један прегледни или генерални план ситуације у р. 1 : 2500 или 1 : 2000 или 1 : 1000 за површине мање, **ТАКО ДА ЦЕО ПЛАН МОРА ДА БУДЕ НА ЈЕДНОМ ЛИСТУ**. Овај план мора бити израђен са изохипсама на остојању сваких 2 или 5 метара према конфигурацији терена“.

„б.) За веће вароши где је немогуће да цела ситуација дође на једном листу према предњим размерама израдиће се генерални — прегледни план у размери 1 : 5000 одн. 1 : 4000 такође са изохипсама“.

„в.) За веће вароши које не могу да стану на једном листу у р. 1 : 5000 треба израдити један план у р. 1 : 10000 са изохипсама на 5 и 10 метара према конфигурацији терена“.

Као што се види цео овај цитат, сем што каже да мора бити на једном листу **и не говори о плану** него само о његовој размери, а само зато сигурно није било потребно оволико писање. Правилник у следећем реду наставља:

„2) **Детаљни план** ситуације у размери 1 : 500 са уписаним висинским котама терена свију изнивелираних тачака и учртаним изохипсама“.

„**Ако се врши катастарско снимање** и ако је парцелисана површина појединих делова сувише ситна могу се извесни делови детаљног плана израдити и у размери 1 : 250, као и тамо, где су парцеле велике и нема ситних делова могу се детаљни планови израдити и у размери 1 : 1000“.

Дакле кад се цртају само фронтови, онда у р. 1 : 500; **а ако се врши катастарско снимање** — дакле све, онда то исто може и у размери 1 : 1000. Лепа парада!

„Подела генералног прегледног плана на секције за израду детаљног плана мора се вршити тако, да се простим спајањем секција састави целокупан план“.

Ама малочас је речено израдити генерални план „тако да цео план мора да буде на једном листу“, и он према тој одредби неби требао да се дели.

„Шема овако извршене поделе генералног плана на секције детаљног плана мора се приложити уз остале планове и на њој нумерисати бројеве секција који одговарају детаљном плану. Шему извршити и на карти полигоне мреже... На сваком детаљном плану има да се испише наслов...“.

Сад опет детаљних планова има повише, кад „на сваком детаљном плану...“. А како се нама чини, нико није још никад био тако паметан да прави петшеснајест детаљних планова, него само један.

У опште под овим насловом „2.) **Детаљни план**“ натрпано је, с брда из дола, све што је коме пало на памет, испретурано, нестручно, смешно, кад не би било жалосно. Тако на стр. 10 пише горе, ал. 1., и ако је заглавље „**детаљни план**“: „Величина Ген. Плана и секција... 0,60 на 0,90 м.“. Ал. 5. На генералном плану имају се пренети снимљени фронтови... Врсте културе имају се по топографским знацима обојити. А у ал. 11 : „Планови према угледима које је приписала Ген. Дирекција Катастра“. Међутим нама није познато да је изишао неки други „нов“ распис, који ставља ван снаге и употребе топографске знаке, који су прописани уз катастарски правилник цитираним решењем Мин. Фин. од 6. апр. 1 891. год. Знамо међутим да се повлаче неки „угледи“ врло рђаво технички израђени са потписом инж. Г. Ст. Ј. Недељковића, чију употребу не бисмо никоме препоручивали јер је она и немогућа — због непрецизности.

Исто тако на стр. 10. ал. 10., иако је наслов „**Детаљан план**“, и поред тога што је већ у чл. 3. ал. 7. (стр. 4. ал. 4) речено да се ради по чл. 23. кат. прав., који говори о тригонометр. карти, ипак се, стиха ради, уноси под горњи наслов: „Израда триг., полиг. карте и карте линиске мреже има да буде према кат. правилнику бр. 1.“

У истоме чл. 12. (стр. 10. ал. 14 озго) стоји: „Ако се врши катастарско снимање онда се имају уписати бројеви парцела и блокова црном бојом а **БРОЈЕВИ КУБА ПЛАВОМ БОЈОМ**“. А у II. катастарском правилнику на стр. 57. ал. 3 стоји:

„t. **Привремено нумерисање парцела.**

§. 91.

„По свршетку свију скица (§§. 80—90) које долазе на један лист (табак) дотичне општине, треба **СВЕ ПАРЦЕЛЕ НУМЕРИСАТИ** њим редом, како је то назначено код § 132. тач. 8 (сравни и § 31. тач. 5. и § 110. тач. 2).“

„**ОВЕ СЕ НУМЕРЕ УПИСУЈУ** у скице **ПЛАВИМ МАСТИЛОМ** (§. 90. тач. 12).“

Ама циљ је свакога правилника: да се сви послови једне врсте израђују на исти начин, тј. **ЈЕДНООБРАЗНО**. Кад писци новог правилника, услед немања праксе у пословима те врсте, покушавају да искасапе катастарски правилник, који не познају и који је једини у Србији у важности, јер га ништа није ставило ван употребе, — онда није никакво чудо, што је морало доћи до оних мизерних лапсуса, који би били смешни, да нису врло жалосна појава не само за макога техничара него и за само Министарство, које их је најалост олако пустило под својим жигом и потписом једнога Министра, који није стручњак. И тај би бивши г. Мини-

стар имао пуно права па чак и дужност, да тражи сатисфакцију за овакву беспримерну смелост, којом је и он као одговорни Министар, не само наведен него и тангиран и о-срамоћен, јер није умео да изабере себи помоћнике, који га не би навели на потписивање оваквог чуда од правилника. Е тако је то, кад Министар није стручњак.

„Чл. 13. КОПИЈЕ ПЛАНОВА.

„Копије ситуационих планова: генералног и детаљног, имају се израдити у 3 примерка и то два на платну а један на хартији за умножавање“.

Да запитамо одмах: а шта је са картама? Да их нису писци н. правилника заборавили?

Овакав цитирани пропис је незгодан и назадан — реакционаран јер никоме не оставља слободу да иде за прогресом метода за репродукцију (умножавање). Сем тога, где су писци правилника видели, да је неко **стручан наредио**, да се израде „две на платну“? Знају ли писци новог правилника, шта стаје једна таква копија? Шта ће то њима? Те копије било „на платну“ било на провидној хартији, ми технич. називамо: **КЛИШЕ**, и оне нам служе, као и сваки други клише, **ЗА РЕПРОДУКЦИЈУ** (умножавање) овога пута помоћу сунчане или друге светлости (хелиографским путем).

Хелиографске копије захтевају само један клише нпр. на платну, а не два, јер нема два аутора дотичнога плана, и двојица не могу имати права да планове репродукују; то је **ПРАВО АУТОРА** њихова; нарочито не може поред аутора постојати још две инстанце с правом за репродукцију, дакле свега три, као што правилник жели, „ако уговором није изрично друкчије одређено“.

Завршетак претходне речнице, који је под наводом, узет је из већ цитиране књиге **»HONORARNE ODREDBE za sve tehničke radove...“**, које су чак по мало и „обавезне за чланове Удружења југославенских инжињера и архитекта“.

Члан 8. тих одредаба у главном гласи:

„Хонорарне одредбе садрже само ставове оштета за употребљено време и за **ДУШЕВНИ И ФИЗИЧКИ РАД** инжињера (арх. или геометра).

„Инжињерима (арх., геом.) **ОСТАЈУ АУТОРСКА ПРАВА** осигурана у свим случајевима“.

„Ако уговором није изрично друкчије одређено, остају нацрти и припадајући списи душевно власништво инжињера (арх.- геом.). Наручитељ **МОЖЕ ЗАХТЕВАТИ КОПИЈЕ**, али он ове **НЕ СМЕ БЕЗ** изричнога **ДОПУШТЕЊА АУТОРОВА НАНОВО УПОТРЕБЉАВАТИ** нити за себе нити за другога. За сваку другу или понову употребу истога треба да се међу странкама склопи нов уговор“.

Не увиђају ли писци новог правилника да су такви захтеви за „две копије на платну“ недопуштени? Они иду на то да окрње ауторско право свих колега инжењера, архитекта и геометара, тј. да их и материјално оштете да не кажемо да омогућавају пљачку зштићену једним наopakим правилником.

Тако штогод може у правилник да унесе само неки инспектор „у споразуму са Ген. Директором Катастра, који немају љубави према ономе што би урадили, па не схватају такав појав ни код других, нарочито не с тога што нису овакве послове никад израдили ни до краја, ни самостално.

Какви су код њих појмови о ауторском праву види се из књиге „П. н. пр. за Закон о Катастру“ Инж. Д. Анд. и адв. М. Влајковића, на чијој другој страни при дну пише: „Г. Ст. Недељковић, директор Катастра, био је истога мишљења, кад је (1 921. год. као доцент Универзитета) преписао седам десетина овога пројекта, и поднео га општини београдској као свој“. Не знамо да није и ово било „у споразуму“ са инспектором тадањим шефом Катастар. Одељ. О. Б. Инспектор пак, који је „у споразуму са Ген. Директором Катастра“ израдио овај нови правилник, растурно је по књижарама „снабдевен“ црвеним натписом:

„ГЕНЕРАЛНИ РЕГУЛАЦИОНИ ПЛАН ГРАДА БЕОГРАДА. Израдио по одобреном плану Инж. Јов. И. Обрадовић, инспектор Мин. Грађ. 1927. год.“; а при дну опет црвено стоји: **„СВА ПРАВА ЗАДРЖАНА“.** Међутим „План Града Београда“ је у самој ствари **„ИЗРАДИЛО КАТАСТАРСКО ОДЕЛЕНЈЕ ОПШТИНЕ Г. Б. ЗА СВОЈЕ ПОТРЕБЕ, 1921.“**, као што у средини црним на плану и пише. А ако је пак овде реч о плану за регулацију онда је то опет израдила позната општинска Комисија.

Е па каква су то сад „сва права задржана“?!

И намерава ли тај господин инспектор, — који сад држи у орману планове за регулације вароши, а жели да добије и копије на платну свију осталих нових планова, — намерава ли он да их умножава — **И МИМО АУТОРСКА ПРАВА** свију нас инжењера, архитекта и геометара, — **ИПАК „СВА ПРАВА ЗАДРЖИ“?!** Зар није довољан пример криминалнога дилетантизма случај са планом Гр. Београда?! Нама се чини, да морамо алармирати све инжењере, архитекте и геометре и сви сложено и једногласно тражити: **да се овај нови скандалозни правилник одмах укине!!**

Даље исти чл. вели: „Једна копија за Министарство Грађевина, једна за Министарство Унутрашњих Дела, а једна се враћа Општинском Суду за употребу“.

Сад ће настати спор око тога, ко ће какву копију да добије. Спорити се неће само **ДИРЕКЦИЈА КАТАСТРА**, која овом приликом **НЕ ДОБИВА НИШТА**. И то је сасвим логич-

но, кад се „у споразуму са Ген. Директором Катастра“ може изградити овакав правилник, тј. кад Дирекција Катастра капитулира пред изградом катастра у варошима, дижући руке од тога, — и Мин. Грађ., сасвим логично, шаље такву Дирекцију Катастра кући без ичега у толико пре, што је овом приликом Ген. Директор Катастра имплицитно потписао и већ цитирани лапсус: „Овако ново добијена осовинска мрежа има да послужи за ново катастарско снимање које се мора једном извршити у интересу сваке општине...“ Оволикој административној **НЕСПОСОБНОСТИ У НАЧЕЛУ** нисмо се никад могли ни надати.

Наредна и последња реченица овога чл. гласи: „Оригинални планови на цртаћој хартији остављају се по одобрењу за архиву и не смеју се употребљавати за свакодневни рад“.

Шта ли ово сад треба да значи? Кад се на плану ради свакодневно онда се он мора и употребити за свакодневни рад, а не оставља се за архиву. То би архиварско средство било врло скупо. Ако су пак писци правилника мислили, да се планови не смеју вући за свакодневни рад по терену, — онда имају право, јер тако нико стручан и не ради. Мислимо да су писци н. правилника то научили 1. јан. 1 925. год. у Инж. Удр. Секција Београд, кад је после четворогодишњега шефовања у кат. Београда инспектор Мин. Грађ. који је израдио овај нови правилник, чуо од проф. Д. Андоновића пред целим скупом ове речи: „Какав ли је то бивши шеф Кат. Одељ., какав ли је садањи и какво ли је то Кат. Одељење кад допушта, да му се оригинални планови по оваквом времену (била је киша) вуку по вароши, кад их са вија у ролу, у трубу, прави од њих штрудлу. То баш и да је некад и било добро, сад више и није план тј. раван, него цилиндарска површина, са које се више ни једна димензија не може тачно прочитати“.

„Чл. 14. ПОДУЖНИ И ПОПРЕЧНИ ПРОФИЛИ УЛИЦА И РЕКА.

„Подужне профиле улица изградити приближно по осовини улица и са подацима добијеним на терену“.

„На **уздужним***) профилима мора се означити хоризонт од кога се врши преношење, висине терена по осовини, висине левог и десног фронта, нивелете, нагиби терена, правац трасе“. „На место фронтова долазе обале код потока и река“.

„**Попречни** карактеристични профили улица и река имају се нацртати у размери 1 : 50, 1 : 100, 1 : 250 или која друга погодна, за јасно представљање профила за потпуно срачунавање, а која ће се утврдити према конфигурацији терена и висине профила“.

*) Сад су опет **уздужни!**

Шта ли ће ти „карактеристични попр. профили (за јасно представљање профила) за **ПОТПУНО СРАЧУНАВАЊЕ**“? Какво је то срачунавање? Ако су писци правилника хтели да спреме материјал „за потпуно срачунавање“ запремина земљаних радова, онда је овај пропис недовољан, јер сем „карактеристичних“ морају ући и сви остали профили у рачун.

Детаљни нивелман је **нивелман површине** а не попречних профила, његове се тачке бирају на оним местима, где се терен видно мења у висинском погледу, а све се остало добива под предпоставком, да је тај мали део земљине површине постао кретањем праве по другим двома правим, остајући паралелном својој првобитној верт. равни тј. под претпоставком да је површина терена на томе месту хиперболнични параболоид. То уосталом назире и нови правилник и чак донекле каже и експлицитно у наредној својој алинеји:

„Подужни и попречни профили израдиће се само за оне улице које постоје и које по новом плану и даље остају, као и за оне нове улице које се као нове просецају, а чији се подужни и попречни профили могу **израдити по интерполованим котама терена** или приближном нивелману“.

Какав је то сад приближни нивелман?

Ове су одредбе илузорне и није им место у једноме правилнику.

„Места снимљених попречних профила имају се означити плавом бојом на детаљном ситуационом плану и уписати коте снимљених профила“. Овакво штогод плаво нисмо нигде на плановима видели. Попречне профиле према ранијој примедби не треба ни снимати (него површину). Па и кад би се снимали, зар **профил има своју коту**?!

„Сви планови подужних и попречних профила улица, друма или река и потока имају се копирати у 3 примерка: 2 на платну а један на хартији за копирање ради одобрења. **ОВО СЕ ОДНОСИ НА ГЕНЕРАЛНО ОДОБРЕЊЕ**“.

„**ДЕФИНИТИВНО ОДОБРЕЊЕ** има се извршити кад буде **одобрен регулациони план и утврде осовине улица**, када се нови планови имају израдити само у једном оригиналу и две копије на платну“.

Сад дакле знамо да има **ДВА ОДОБРЕЊА ЗА НИВЕЛМАН**, да се планови раде по двапут, да ће се при поновној изради број копија свести на две на платну, али није речено која инстанца сад треба да се прође добивања копије. Да то не буде случајно општина, за коју се планови и раде?

Код **обележавања осовина** ће се видети, да се и без одобрења могу мењати чак и регулативе, онако мање више од ока или по ђефу, а то сведочи реченица (стр. 15. чл. 20. крај ал. 4): „Према овоме извршити поправку осовине у плану“.

Дакле час генерално одобрење, час дефинитивно одобрење, профили се раде по два пут, а то се предвиђа и за планове, и никад краја. Може ли се о оваквоме правилнику озбиљно говорити? Нама се чини да је то, и поред најбоље воље врло тешко и зато га нисмо ни критиковали од 1 925. год. до данас.

„Чл. 15. КОНТРОЛУ СВИХ ИЗВРШЕНИХ РАДОВА вршиће особље које одреди Министарство Грађевина у споразуму са Генералном Дирекцијом Катастра“.

„Прва контрола има се извршити кад се постави триг. и полигона мрежа, утврде нивелмански репери и изврше сва мерења и рачунања триангулације, полигоне мреже и прецизног нивелмана код мањих места, а само триангулације и прецизног нивелмана код већих места (од 500 хектара на више). Но у сваком случају онај ко извршује триангулацију дужан је да пре дефинитивног утврђења триг. тачака, поднесе скицу положаја истих најближој катастарској или грађевинској(?) секцији на увиђај и одобрење. Грађевинска(?) или катастарска секција мора у року од 5 дана да изда одобрење(?) за продужење рада или да стави примедбе које доставља Министарству Грађ. (?) на решење. Министарство Грађевине је обавезно у року од 15 дана од пријема да донесе решење које је за предузеће меродавно. Ако предузеће у року од 15 дана не добије никаквог одговора, има сматрати да му је скица одобрена и рад може наставити“.

Чл. 12. Кат. Прав. вели: „Ову скицу ваља послати Мин. Фин. на одобрење“.

Нама се чини да је ова цела тирада написана, да би се показало Генералној Дирекцији Катастра Министарства Финансија, „у споразуму са Генералним Директором“, како она уопште није ту ни потребна, и то иде градицијом. Наиме: прво се подноси „катастарској или грађевинској секцији“ (шта ће ту грађевинска секција?), па онда „Грађевинска (метнута на прво место и ако некомпетентна) или катастарска мора да изда одобрење или стави примедбе које доставља Мин. Грађевина“ (шта ће ту Мин. Грађевина?).

Дакле је Дирекција Катастра сасвим искључена, она нема да каже више ништа! Она је већ одавна капитулирала и дигла руке од катастра. Чак је и **СВАКА КОНТРОЛА ИСКЉУЧЕНА**, јер — при познатим методама администрације — секција за одобрење иначе некомпетентна К. или Г., ако

не одобри после 5 дана шаље Министарству Грађ., то се прима рецимо после 3 дана, свега 8, а Министарство после 15 дана од пријема (дакле 23 дана) треба да донесе решење, а предузеће већ може после 15 дана да настави. Строги прописи! Нама се чини, да нико неће овако „компетентна“ одобрења ни чекати. И с правом!

Даље вели н. правилник: „Лице које изврши контролисање извршене триангулације, полигоне мреже и прецизног нивелмана по прописима катастарског правилника и геодетских прописа (sic!!!??), оверава све податке и признаницу која му по уговору припада“.

„Друга контрола има се извршити кад се изврши детаљно снимање и детаљни нивелман код мањих места и изврши обрачун исте. Овом се контролом оверава II. рата“.

Као што се види, овде се више не улази у неке нарочите прописе, али се исто тако ништа о самоме контролисању, — хвала Богу! — и не каже.

„Трећа контрола кад се нацрта детаљан генералан план... оверава III. рата“ итд.

„Појединачно извршење контроле **не разрешава предузимача обавеза од оних грешака** које би се појавиле и при доцнијем контролисању. Предузимач је обавезан све грешке исправити, па ма кад оне за време контроле приметиле“.

„Све мане и недостатке које се на раду нађу, имају се одмах исправити и довести у ред саобразно правилницима“.

Дакле, нови правилник, — сем што у почетку доказује непотребност мешања Дирекције Катастра, — уопште ништа о самоме контролисању и не говори. Он само види неко предузеће, предузимача, рате и дијурне тј. суме „које ће се исплаћивати приликом свакога контролисања и оверавања признаница лицу које контролу врши...“. А шта ћемо са оним варошима, у којима нема предузимача ни предузећа? Како ће се ту контрола вршити? Таква су места н. пр. Смедерево, почето 1 925. год. — а и раније су неки некомпетентни Руси тамо неки бајаги план направили тако, да је општина издала већ преко 200 хиљада дин., — а планова још нема; премер Ваљева почет још 1 926. па планова још нема као ни Смедерево итд., и њих ради Дирекција Катастра, која, — као што видимо из новог правилника, — нема компетенције за контролу?! Како ће ти планови да се спроведу кроз Мин. Грађ. и ко ће онда бити „неразрешен обавеза од оних грешака, које се појаве...“? И хоће ли Мин. Грађ. уопште одобрити те планове? Ко ће да сноси штету?

У II. правилнику о кат. премеравању стоји на стр. 134:

„Испитивање премерних радова § 205. Чиновник, који специјално руководи испитивање премерних радова (шеф персонала, који премерава, контролор катастра или катастарски инспектор) има се управљати како према досадањим упуствима, тако и према упуствима правилника I.“

Разуме се да сви ти морају имати довољно и теориске и практичне спреме, па да стигну до контролора и инспектора, па макар и до самога геометра. Нема ту „лице“ које одреди Мин. Грађевина.

„§. 206. Испитивање се дели у ове пододељке. Да је:

- 1.) метод правилно примењен и извршен;
- 2.) да је тражена тачност свуда постигнута; и
- 3.) да су спољне форме извршене по прописима“.

На стр. 139. § 211:

„Све карте, и акта, која је контролисао шеф персонала, контролор катастра итд. (§ 205.) подлеже суперревизији катастарског инспектора“. Ваља уочити, да су и цитиране стране 134. и 139. а и све је између њих испуњене прописима о контролисању премера, међутим ти прописи — на жалост — ни најмање не личе на оно, што пише у новоме правилнику. Сем тога радови подлеже § 211. неколиким контролама али их мора бити најмање две, за сваки посао, а њихов је принцип изложен у § 206 малочас цитираном.

И најпосле нови правилник, увиђајући можда и сам штогод о врло сумњивој ефикасности својих сопствених прописа, у срдитој немоћи почиње чак и да прети (стр. 13):

„Лица која не покажу воље и нису дорасла за ове врсте радова **НА ПРЕДЛОГ КОНТРОЛНОГ ЛИЦА МОГУ БИТИ ИСКЉУЧЕНА** од даљих послова ове врсте. Коначно решење доноси Министарство Грађевина“.

Пре свега досад је говорено само о чисто геометарским пословима, који немају баш много везе са насловом новог правилника, наиме тек чл. 17. носи наслов „Израда регулационог плана“. Ко хоће **ОЗБИЉНО** да изради **ПЛАН** за регулацију мора претходно имати **КАТАСТАРСКИ** парцеларни план, а то је чисто геометарски посао. Уважени професор Ј. Брикс, — оснивач првог градарског семинара на Техници у Берлину, писац и монографије »Kanalisation von Belgrad«, — дакле нама добро познат, — разуме се не може ни да замисли, да би у некој вароши се нашао још какав „стручњак памтан“ да ради пројекат за регулацију без катастарског — парцеларног плана, па препоручује **ЧАК И ЗА ПРОЈЕКАТ**, да се утврди и задње градилишно лице (регулатива) и каже: „Овде спада и **ИЗРАДА ПАРЦЕЛАРНИХ ПЛАНОВА** (чак и за пројекат), при чему се мора водити

обзира о прописима грађевинске полиције“*) Дакле планови морају бити **ПАРЦЕЛАРНИ, КАТАСТАРСКИ ТЈ. ГЕОМЕТАРСКИ.**

„Правилник о полагању **СТРУЧНОГ ГЕОМЕТАРСКОГ ИСПИТА** за инжењере, геодете и геометре, који хоће да се баве приватном геометарском **ПРАКСОМ** (од 1. маја 1 924. бр. 2 439, измењен 20. 11. 1 926. бр. 7. 868 Мин. Фин.) каже у своме чл. 1. „дужни су претходно положити пред државном комисијом испит; а у чл. 2.: Право на полагање стиче се **ТРОГОДИШЊОМ ГЕОМЕТАРСКОМ ПРАКСОМ** у прив. или држ. служби **И ШКОЛОМ** у којој су геодезија и геодеска пракса били обавезни кроз четири семестра. Школе су ове: Технички Факултет, двогодишњи геодески курс на факултету, Земљомерски Одсек од 1 891. год. у Београду, Геометарски Одсек у Београду и Сарајеву, Свршени матуранти који су положили геометарски испит у Маџарској по нар. бр. 127/8 787., и Академија проф. Андоновића у Београду.

Чл. 13. тога правилника за геометарску праксу вели: Генерална Дирекција Катастра издаје овлашћење за вршење геометарске праксе на целој територији Краљевине С. Х. С. Е па сад ко је надлежан да искључи некога инжењера, геодету или геометра „који не покаже вољу или није дорастао за ове врсте радова“, тј. радова чисто геометарских, за које су добили овлашћење Мин. Финансија за целу територију Краљевине С. Х. С., па „следователно“ и за вароши. И ко то предлаже? „У споразуму са Генералним Директором Катастра“ то предлаже „контролно лице“, „које одреди Министарство Грађевина“, а то је моментано баш инспектор Мин. Грађ., који је 4 год. шефовао у Кат. Београдском, па катастра није било, нити је ма шта на њему озбиљно рађено за те четири године, а то је време за које је могао бити готов. То је онај исти инспектор, који је „израдио“ и овај „нови правилник“, и тиме још једном сложено „у споразуму са Ген. Дир. Катастра“ документовао, да немају намере да „покажу воље и нису дорасли за ове врсте радова“, што је сасвим разумљиво, пошто нису ни једну варош од почетка до краја ни израдили, нарочито не самостално. И с тога би могли „бити искључени од даљих послова ове врсте“, баш по тој истој реченици фамознога новог правилника, а исто тако одлучени и од израде макаквога правилника, јер људи без довољне праксе не могу паметно о пракси ни говорити. И зар је тај инспектор заборавио, да је био изасланик на скупштини Инж. Коморе, која мора дати своју реч при искључењу некога инжењера од даљих послова макоје врсте. И најпоследње, који би прави инжењер, геометар или геодета био у стању да задовољи све оне чудне

*) Овај цитат је из превода г. инж. С. П. Бабића „О Уређењу Градова“ од Ј. Брикса и Ф. Генцмера 1913. Издање Удружења С. И. А.

прописе новогa правилника, који — као што је доказано, — престављају један колосалан, нечувен и још нигде досад невиђен Gallimathias?

„Чл. 16. ТЕХНИЧКИ АЛАБОРАТ. „Сав елаборат који предузимач (а Дирекција Катастра?!) има да преда О. Суду а овај Мин. Грађ. на дефинитиван преглед мора бити састављен у 3 примерка. Један примерак целокупног елабората мора бити онај који се као оригинал сматра а који је на терену прикупљен како је прописано, а две копије мастилом израђене“.

О копијама је већ било речи, па да не понављамо. Овде је пак уведено нешто ново: „један примерак који се као оригинал сматра“. Дали је ово само лапсус језика или чега другог: хоће ли се штогод само као оригинал сматрати или ће то баш заиста бити оригинал? Хоће ли се и овде правити фалсификати као са Handrissima Катастра у Београду.

„Све књиге и свеске морају бити систематски сређене и повезане у јак повез са насловом сваког рада посебице и именом лица које је посао радило и оног које је контролисао“. Да слава контролног лица не пропадне.

„Планови се не смеју савијати ни **ГУЖВАТИ**“.

„Копије свих планова морају бити спаковане у одређеном формату 21/33 см. и са јаким корицама снабдевене“.

Овај је пропис незгодан, боље је да се ни копије не савијају, само корице морају бити веће.

„Овако спаковани предају се планови на чување Мин. Грађ. и Унутрашњих Дела“.

Ама копије, а не планови! Има ли којегa пасуса у новоме правилнику без лапсуса?

Овде бисмо могли стати са чисто геометарскога гледишта, него, да нам се неби пребацило да смо стали на пола пута, прегледаћемо и остало.

„Чл. 17. ИЗРАДА РЕГУЛАЦИОНОГА ПЛАНА“. —

„Ако Општински суд захтева, може лице које је узело премер извесног места да изради и пројекат за регулацију истог, ако има спреме и способности. Овако лице мора имати диплому овлашћеног инжињера или архитекта“.

Каква је то диплома овлашћеног инжињера?

„У ограниченом рејону имају се повући главни саобраћајни правци који пролазе кроз место у главном задржавајући постојеће правце и отварајући нове где је то потребно“.

„У опште имати у виду развиће места у року од 50 година а према насељености. Резервисати места за проширење вароши изван грађевинског реона“.

Проф. Брикс вели: „од прилике за 30 година у напред“.*) Како ће се резервисати места за проширење кад нови правилник не захтева, да се она и сниме, — и тиме у велико заостаје иза старог, цит. правилника од 1 922. год.

„Пројекат за регулацију има се израдити на генералном плану, па кад се овај одобри онда учртати у детаљни план“. „Регулационе линије на генералном плану извући танком бледо-црвеном бојом а кад се регулација одобри, онда регулационе линије извући **ЦИНОБЕР** или **КАРМИН ЈАКОМ БОЈОМ**. У плану имају се означити ширине улица и по могућству тротара за широке улице“.

Коментар не треба!

„За регулацију потока, река и речица имају се најпре прикупити подаци о количини воде, заплави и стих и извршити снимање на потребну дужину потока или реке више и ниже вароши“. „Кад се генерални план одобри онда се има на детаљном плану пренети нова регулација, повући осовине и предузети мере да се осовине на терену пренесу, што ће се извршити по чл. 20. ов. правилника“.

Пошто сматрамо да се регулација не може пројектовати без нивелације, тј. **ТРАСА НЕ ВРЕДИ БЕЗ НИВЕЛЕТЕ**, то ћемо цитирати и следећи члан, па ћемо онда о њима заједно рећи коју реч, а тиме и скратити ово дуго излагање.

„Чл. 18. ПРОЈЕКАТ ЗА НИВЕЛАЦИОНИ ПЛАН.

„Генерални нивелациони план има се израдити на основи израђених профила постојећих и приближно пројектованих улица. На уздужним проф. имају се повући нивелете само писаљком и срачунати нагиби и коте нивелета и све уписати писаљком по одређеној нивелети. На једном прегледном генералном плану учртати само приближне осовине постојећих улица или полигонске тачке и нове просечене улице са њиховим котама терена и новим приближним котама нивелете. Линије осовина састављају се црвеним линијама, а по њима уписују **НАГИБИ ИЗМЕЂУ ПОЈЕДИНИХ ОСОВИНА** улица (ама јел' могуће, да писци мисле да су **уличне осовине оне каменице** на раскршћима?) и дужине на коју се простиру црвеном бојом, као и правац пада једном стрелицом плавом бојом. То се исто има урадити и за подужи профил реке или потока“.

*) Оп. cit. стр. 18. П. С. Бабић.

„Поред овог прегледног плана има се направити један прегледни списак кота по приближним **осовинама или полигоним тачкама**, са рубрикама...“.

Збиља изгледа да писци мисле да су осовине оне камењнице, кад могу бити замењене „полигоним тачкама“.

И овај је правилник спојио на крају оба члана:

„О изради пројеката за регулацију и нивелацију има се ставити исцрпан извештај са свим потребним подацима и условима који су служили при изради пројеката“.

„Овако израђене пројекте регулације и нивелације мора да прими општински Одбор и да уз исте пошаље Министарству Грађевина и извршну одлуку општинског Одбора о усвојеној регулацији и нивелацији.“

„Чл. 19. УСВАЈАЊЕ И ОДОБРЕЊЕ ПРОЈЕКТА“.

„Преглед пројектоване **регулације** врши се у Министарству Грађевина где се чине измене ако се нађе да предложена **регулација и нивелација** не одговара потребама места, а одобрава је Министар Грађевина у споразуму са Министром Унутрашњих Дела на осн. чл. 7. закона о местима“.

Иако пројекти за регулацију и нивелацију нису чисто геомтарски послови, него је за њих потребна „диплома овл. инжињера и архитекта“ (шта је то?!), ипак се не може ни замислити њихова израда без знатних геомтарских знања, поред којих мора бити и других помоћних средстава.

Кад се упореде текстови чл. 17. и 18. одмах се примећује чак и из њих, онаких какви су, да је немогуће то двоје потпуно оделити или их радити засебно, него се пројектовање мора вршити у исти мах заједно и за регулацију и за нивелацију; тј. **траса и нивелета иду заједно, једна без друге не вреди**. Нагиби појединих делова трасе, који се изражавају нивелетом тек дају појма о целини у природи: хоризонтална пројекција, тек са вертикалном даје појма о стварима у природи. Али како је природа једна, то и само један једини план може свега постојати за саобраћајне путове у вароши, један (заједнички) пројекат за регулацију (тј. трасу, остојања, хор. пројекцију) и нивелацију (тј. нагибе, висине, вертикалну пројекцију). Ти делови пројекта или плана за регулацију и нивелацију не смеју се одвајати и не могу се одвојити, па и ако се покуша тако штогод одмах ће се наићи на највеће тешкоће и још много веће штете, што ми београђани најбоље знамо.

Исто тако не може бити речи о неком генералном плану па после о детаљном, који се могу разликовати само у размери, у којој су рађени, и у нашој удобности да лакше ви-

димо на једноме целину, а на другоме детаљ, **ЈЕДНОГА ИСТОГ И ЈЕДИНОГ ПЛАНА ЗА ИСТОВРЕМЕНУ И РЕГУЛАЦИЈУ И НИВЕЛАЦИЈУ**, што се у природи и не може раздвојити ама баш ни на који начин, и што за нас значи једну једину и исту техн. операцију. Али на жалост људи, ма они били и инспектори или директори, људи су људи, — често пута од дрвета не виде шуму, а кад — обрнуто — и виде шуму, онда забораве, да се она састоји од многобројних дрвета. Примену и једнога и другог од ових народних *пџахита*, искуством освештаних, наилазимо у овоме новом правилнику. Кад људи нису радили извесне послове (нпр. ове о којима је реч) од почетка до краја, а мало су скучени у схватању, онда се дешава да од детаљних операција не види целину, тј. резултат свих операција: катастарски план; или обрнуто нпр. од генералнога плана не виде листове детаљнога плана и забораве да се само преко њих — код стручњака — долази до генералнога плана, кад се већ оба морају изградити. А то је сасвим близу разума чак и за интелигентније нестручњаке. Поред горњих несхватања погоршава ситуацију овога правилника још и несистематски рад, недовољно познавање послова, или чак и њихово потпуно непознавање, за тим немање праксе, несрећеност итд.

Ето и. пр. каже се код чл. 17. „прој. за рег. ради се на ген. плану, па кад се овај одобри онда уцртати у детаљан“. А како се сме не водити рачуна о детаљима, који су врло скупоцени, — у варошима то су зграде, — па пројектовати по генералном плану, на коме се они не виде? **ТО ДВОЈЕ МОРА ИЋИ ЗАЈЕДНО!** И зато што у Београду није тако рађено, зато су пројекти и доведени у питање, зато су они непотпуни, зато често морају и да се мењају итд.

Тој Београдској недаћи највише је допринело катастарско одељење, оно је главни кривац, а има и саучесника. Чини нам се да је наопаки пример Београда и довољан за илустрацију овога, што желимо да истакнемо; он је наше највеће место, наша престоница, а у исти мах, — на жалост — и пример како нигде не треба радити. И услед тога ће општина у Београду и сад, и приликом било којих мало замашнијих радова имати **ВИШЕ ШТЕТЕ, НО ШТО БИ ИЗРАДА ДОБРИХ** катастарских **ПЛАНОВА** у целини једном за свагда **СТАЛА**. Ми те Београдске недаће не можемо више, по стоти пут, ни да критикујемо, сад је ред на демократску општину, на свесне грађане.

Него да се вратимо новоме правилнику. Он вели у чл. 17.: „Регулационе линије на генералном плану извући бледо црвеном бојом...“. Међутим у чл. 18.: „На уздужним профилима имају се повући нивелете само писаљком...“, што је паметније пошто (чл. 19): „у Министарству Грађевина где се чине измене...“ може све да се поквари, па чак и чувени ге-

нерални план, који стаје пара, да се поквари и постане неупотребљивим.

Продужење пак последње цитиране реченице из чл. 18. гласи: нивелете само писаљком „и срачунати нагиби и коте нивелета и све уписати писаљком по одређеној нивелети“. Овде је реч о пројекту подужних профила, па зар није то исписивање цифара писаљком илузорно, и ма да по правилнику не сме ни постојати? Зар није довољно графички се уверити, да падови не прелазе допуштене границе, а само у случају сумњивом рачунати и то мастилом и у извештају то поменути.

Иста се таква примедба може ставити и за исписивање по оном „**ПРЕГЛЕДНОМ ПЛАНУ ЗА НИВЕЛАЦИЈУ**“, на који се „само приближно уцртавају осовине“ коте терена уписују црном бојом а коте нивелете црвеном бојом“, па се и „разлика између једне и друге коте уписује са црвеном бојом и то насипање са + а откопавање са —; поред саме приближне осовинске или полигоне тачке“.

Како ови пројекти не спадају у чисто геометарске полове чини нам се да смо досадашњим излагањем довољно нагласили своје мишљење у томе погледу прелазећи преко осталих недостатака и остављајући, да о томе каже своје мишљење једна шира комисија инжињера, архитекта и геометара, који се баве о урбанизму (тј. о уређењу градова).

„**Чл. 20. ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ОСОВИНА.** „По одобре-
ном регулационом и нивелационом плану имају се о-
бележити осовине са каменим белегама прописаним у
чл. 10.“

Нама није јасно, како се то по нивелационом плану о-
бележавају осовине, кад се оне односе на хоризонталну про-
јекцију, а нивелман на висине!? Опет лапсус!? Опет трпање
речи без размишљања?!

„Обележавање се мора извршити најтачније према
детаљном плану, одмерајући положај нових осовин-
ских тачака од полигоних, тригонометриских или
других којих сталних тачака и објеката налазећи се
у близини осовинске тачке, одређујући положај исте
са управнима према полигоном најближем влаку. О-
бележавање се мора вршити инструментима где год
је то могуће, а контролу, одмерањем од најближих
сталних објеката. **ПОЈАВЉЕНЕ МАЊЕ ГРЕШКЕ ДО
0,50 м. ИЗРАВНАТИ** узимајући од више тачака једну
средњу“.

Да не бисмо понављали исто, што је већ десет пу-
та речено, нећемо ни да улазимо у неспретности ових про-
писа. Морамо међутим да се задржимо на последњој цитира-
ној реченици, јер она садржи једну **ОГРОМНУ ГЕОМЕТРИ-**

СКУ ГРУБОСТ. Каже се: „Појављене мање грешке до 0,50 м. изравнати...“ У овоме је правилнику речено да полигоне тачке не смеју бити на већем-остојању од 200 м (чл. 4. ал. 6. стр. 4). Е па онда, ми ћемо обележавати од најближе и остојање ће бити мање од 100 м, а по кат. правилнику је допуштено највише 0,29 м, а не 0,50 м. Међутим ствар је још много гора кад се узме у обзир да чл. 6. новогa прав. каже, да допушта само $\frac{1}{2}$ оних грешака, које су дате кат. правилником. Дакле би по новом правилнику било допуштено један пут 0,14 м а други пут 0,50 м. У ствари је још и много горе јер смо, индуглентни према несрећеним писцима, узели малочас терен 3. квалитета, да би им ишли на руку, међутим они и не помињу квалитет теренски, дакле исто вреди и за најбољи терен 1. квалитета, за који правилник кат. допушта мање од 0,21 м, нови према томе 0,10 м највише, и према томе од једнога се предузимача на исто-ме послу може тражити **ЧАС 0,10 м ЧАС ОПЕТ 0,50 м**, а то је лепа произвољност.

Ето какви су прописи тога фамознога правилника, што још једном показује озбиљност, стручност, срећеност, практичност и све остале епитете, који новоме правилнику следују, иако је израђен „у споразуму са Генералним Директором Катастра“.

„По довољном слегању осовина, има се извршити, ако је општина у могућности, срачунавање координатног положаја осовинских тачака према извршеној триангулацији и полигоној мрежи дотичног места. За то се има **ОБНОВИТИ ОНАЈ РАД** који је описан за полигону мрежу, а према катастарском правилнику“.

Дакле сад само по катастарском правилнику!

„Ово се нарочито мора одмах извршити ако се дрвене полигоне тачке губе или почињу да труле“.

„По дефинитивно утврђеним осовинама има се извршити прецизни нивелман свих осовина, и **ДЕТАЉНИ** нивелман по новим осовинама“.

ДАКЛЕ ДУПЛО ТЕ ДУПЛО, МАЈСТОРЕ...!?!

Шта бисмо друго и рекли о овим строгим прописима? Најбоље да упутимо читаоца, да буде љубазан и да прелиста нпр. чл. 1., 7., 9. и др. Ми пак само сматрамо, да — радећи по овоме новом правилнику — чини се према нашим варошима **ТЕХНИЧКИ ЗЛОЧИН**, а надлежнима се ставља на чело жиг **административне неспособности**.

Чл. 21. ДЕФИНИТИВНА НИВЕЛЕТА. „Према доби-веном прецизном и детаљном нивелману по утврђеним осовинама, имају се израдити **ДЕФИНИТИВНИ** подужни и попречни профили, ако се исти више разликују од **ПРИВРЕМЕНИХ** профила, и повуку **ДЕФИ-**

НИТИВНЕ НИВЕЛЕНТЕ према раније одоброним **ПРИ-ВРЕМЕНИМ ИНВЕЛЕНТАМА**. Ако се при томе раду покаже потреба за веће измене већ одобрених нивелета, онда се исте морају слати на **ПОНОВНО ОДОБРЕЊЕ** Министарству Грађевина. Све радити по чл. 18.“

Ето тако гуди чл. 21. овога фамозног правилника. Дакле оно што смо раније већ предвидели сад експлицитно каже и сам нови правилник: све дупло те дупло! Какав ли је тај нивелман кад мора да се понови, какви ли су ти профили кад се новим нивелманом може констатовати да се чак и одобрене нивелете морају мењати? И најгоре је још у целој ствари, што правилник предвиђа „потребу за веће измене већ одобрених нивелета, које се онда морају слати на поновно одобрење Министарству. Тиме се имплицитно каже, да се мање измене чак не морају ни слати на поновно одобрење, него свако може да их чини, како хоће!

У техници се на постављено питање на крају крајева ОД-ГОВОР даје у бројевима, — У ЦИФРАМА. Ко незна дати одговор у цифрама, — не познаје ни само питање!

Тако је и са писцима новог правилника. Они не стављају никакву границу у цифрама овој произвољности, него кажу: „ако се покаже потреба за веће измене“. Нема у техници веће — мање, иначе ће грађани — сопственици бити изложени произвољним штетама као у Београду. Није све једно нпр. нашем колеги инж. хемичару г. Лукићу да му кућа у Радничкој улици у Београду, троспратна, нова, буде на линији или читав метар иза линије, а већ о нивелетама у Београду и да не говоримо: сви су протоколи издати са обавезом, да **СОПСТВЕНИК ЗИДА НА СВОЈУ ЛИЧНУ** одговорност тј. **ШТЕТУ**, после толиких утрошених милијона за планове и премеравања. Е тако је то, кад смо способни за све. Ко је одговоран за овај хаос у Београду ако не његова техничка оделења, а можда има и саучесника? У Београду се радило и ради без правилника, као и у Генералној Дирекцији Катастра, и није никакво чудо што су резултати рђави. Ми не сматрамо да би неки правилник, налик на овај нови, ствар штогод изменио, чак мислимо да је једино у стању направити још већи хаос.

„Чл. 22. ИЗДАВАЊЕ РЕГУЛАЦИОНИХ И НИВ. ЛИНИЈА.

„За подизање зграда мора се од стране надлежног државног или општинског инжињера, а преко општинског суда издати протокол о обележеној регулационој и нивелационој линији“.

А зар Геодете, који имају исто тако факултет; и геометри, који имају бар исту геодеску спрему не смеју бити употребљени за давање линија? И где још у свету само ин-

жињер даје линију, кад је то чисто геометарски посао?! И зар у Београду нису давали линије неквалификовани Руси? Па је и данас тако.

„Обележавање се може вршити само на основу обележених осовина а тамо где још осовине нема, мора се захтевати да се осовина одмах **ма и привремено утврди** каменом или цевима од клинкура или бетона као што је прописано за **полигоне тачке** и по овакој утврђеној осовини издати линије за зграде. **ИЗДАВАЊЕ ЛИНИЈА НА ОСНОВУ ВЕЋ ПОДИГНУТИХ ЗГРАДА ЗАБРАЊУЈЕ СЕ**“.

Добро је, што је у правилнику последња реченица дебело подвучена, **ИНАЧЕ У ОПШТЕ НЕ БИ БИО ПОТРЕБАН ПЛАН**. Једва једном одлучан пропис! Такви су требали сви да буду. Али нам се не допада оно што смо ми у цитату курзивом подвукли. Зашто „**ма и привремено**“? И то као **полигоне тачке**, које могу бити каменице од 300 kg, а могу бити и борова коље, које се после годину дана више неће наћи, јер ће сасвим да ишчили, иструли. Овакав је начин за сваку осуду, и није смео наћи места у правилнику; он доводи у питање извршење регулације.

„Обележавање нивелета има се извршити само на основу одобрених нивелета а према утврђеним и изнивеланим реперима. Издавање нивелационих линија само по већ делимично подигнутим зградама, **ако улица није потпуно калдрмисана по нивелети, забрањује се**“.

Ово је опет неки чудан пропис. Или се нивелета даје преко репера, или се не даје. Како то, шта значи то: „забрањује се давање нивелета само по већ делимично подигнутим зградама, **ако улица није потпуно калдрмисана**“? А ако је улица потпуно калдрмисана по нивелети, шта онда? Зар се онда сме радити без репера?!

Даље се вели: „Преношење нивелмана **МОЖЕ** се вршити **САМО** од каквог нив. репера или друге какве стално утврђене тачке“.

Дакле, може и овако, а може само и онако!

„Протокол потписује инжињер који је линију издао, сопственик у чијем је присуству издата, а оверава члан Општинског Суда“.

Ово је непотребно отежавање процедуре.

„Све неправилности које се буду нашле услед померених обележених кочева или рђаво ископаних темеља, морају се одмах довести у исправно стање. За неправилно дату линију носи одговорност лице које је исту обележило. Ово се исто односи и на контролисана издате нивелете“.

Дакле час линија, час нивелета. Али да оставимо ту чудну испретураност и несрећеност, да не кажемо непромишљеност. Недовољно је да „одговара“ само лице „које је исту неправилно обележило“. Пропис мора бити категоричан и не сме нико ни да постави „ЛИЦЕ“, које није дорасло да озбиљно свршава послове, па да само на „лице“ баца кривицу, а **САМ ДА СЕ ИЗВУЧЕ**.

Дакле „лице“, које је рђаво обележило, треба да **одговара кривично и материјално**, а за њега **ОПШТИНА** или држава, која га је поставила. **У МАТЕРИЈАЛНОМ ПОГЛЕДУ**. Не сме нико, као на жалост у Београду; — бити оштећен, па да зато не може да добије накнаду.

„Чл. 23. ЧУВАЊЕ ПЛАНОВА И ОСТАЛОГ ТЕХНИЧКОГ ЕЛАБОРАТА.

„Примљени планови и остали технички елаборат који се односи на израду регулационих планова једнога места има се најбрижљивије чувати код Општинског Суда или његовог техн. одељења. Свакодневна употреба оригиналних планова и података забрањује се, а за употребу могу служити само копије истих“.

Строг пропис! Па зашто су рађени кад се употреба забрањује. Читалац ће наћи више о овоме на крају чл. 13., а ми га молимо да то још једном прочита.

„Само тада када се има извршити каква измена или допуна на плану, могу се употребити и оригинални планови и подаци, које се — измене или допуне — морају одмах унети и у копије планова са којима се свакодневно служи“.

Чудни појмови о свакодневној служби. Каква је то служба?

Кад се „има извршити измене“ онда то више није „чување“ него „измењивање“ или „допуњавање“ плана, и то се у нашем геометарском језику зове „**ОДРЖАВАЊЕ**“ катастарских или других планова у тачности.

И то су приси новог правилника могли да препишу из онога законскогга пројекта за катастар Београда, чијих је 7 десетина г. Ст. Недељковић, тадањи доцент, 1921. год. преписао са нашег. Тај им је зак. пројекат познат, јер је у то време и инспектор Мин. Грађ., који је израдио нов правилник, био шеф Кат. Одељ. О. Г. Београда.

„У протоколу издате регулације уписаће се: ко је ситуацију зграда у оригинални план унео и време кад је допуна унета“.

„За нова проширења снимања и учртавања у **оригиналним** плановима има се користити свима тригонометрским, полигоним и срачунатим осовинским тачка-

ма и према њима срачунати нова потребна мрежа за снимање. За свако снимање и учртавање морају се подаци прикупљати и срачунавати како је напред описано и све радње по овоме правилнику извршити, као да је то потпуно нова радња“.

Дали писци новог правилника схватају шта су написали, и да ли мисле, да је све то у пракси могуће? Они то нису покушали, а нама се чини делом немогуће, а делом илузорно.

„Одговорност за чување и **ОДРЖАВАЊЕ** (сад има и одржавање!) планова на прво место сноси општински Суд а с њим заједно општински или државни инжењер који плановима рукује и државни инжењер који је дужан контролисати рад општинског инжењера у овом погледу“.

И има ли још кога, да сноси одговорност? Ама чим тако многи носе одговорност, онда од одговорности нема ништа! И зар писци н. прав. не виде, да су њихови рецепти сасвим недовољни, па да „план“ остане план, а да се оваквом процедуром не поквари.

У Београду имамо грозан пример упропашћивања планова на нечувен и дивљачки управо черкески начин, иако је постојао читав одељак, коме је инспектор Мин. Грађ., који је израдио овај правилник, био шеф 4 године.

Е сад би се можда желело да буде боље, но што се показала та процедура у Београду. Али пут, који даје нови правилник, не води томе резултату.

Геодеска или геометарска струка је специјална струка — и не може сваки техничар, макар он био и инспектор или директор у њој од прве да се снађе. Он мора имати поред извеснога теорискога знања још и **НАРОЧИТО ПРАКСЕ** у томе погледу, тј. **ГЕОМЕТРАСКЕ** праксе. Закон о чиновницима у опште захтева 3 год. приправне, а уредба о инж. коморама и правилници о полагању испита итд. слично томе опет захтевају **ТРИ ГОДИНЕ ПРАКСЕ**. Па кад и такав персонал постоји, онда опет цитирани прописи нису довољни, него морају бити установљени одељци за одржавање планова, разуме се — најбоље, — катастарски одељци, нпр. срески, тј. готово у свакој вароши или варошици мора постојати такав одељак, који има **СПОСОБАН ПЕРСОНАЛ ЗА ОДРЖАВАЊЕ**.

Ово је још један разлог више, да се не ради онако рђаво, као што каже овај нови правилник, тј. да се само снимају фронтони, него да се једном за свагда израде добри катастарски планови, што „се мора једном извршити у интересу сваке општине“, као што на крају крајева увиђа и сам нови правилник (на крају чл. 20.).

„Чл. 24. ПОСТОЈЕЋИ ПЛАНОВИ.

„У оним местима где има већ катастарских планова, који су уредно допуњавани и контролисани, нова и **проширена** регулација има се вршити по овом правилнику. За **нова снимања** која се буду вршила на старим катастарским подацима има се **поступити у свему по овом правилнику**“.

Дакле, иако је варош напредна и има катастарске планове ипак проширујући регулацију, што махом изазива нова снимања, ипак треба направити хаос и радити по фронтovima. И да би нас о томе уверио нови правилник и у другој цитираној реченици понавља (иако без друге потребе): „За нова снимања... има се поступити у свему по овом правилнику“.

Ми смо очекивали, кад смо прочитали почетак прве реченице, да ће се рећи: „где има већ катастарских планова“ мора се продужити рад на катастарским плановима и даље, па и оне мале површине које чине проширење, морају бити катастроване. На жалост у следећим редовима смо доживели, у осталом објашњиво, — разочарење, које нас више и не чуди. Томе смо се могли и надати: Инспектор Мин. Грађ., који је био 4 год. шеф кат. одељ. у Београду — „у споразуму са Генералним Директором Катастра“, — бежи од Катастра.

„Чл. 25. ИЗДАВАЊЕ ПОСЛОВА У РАД.

„По § 7. Закона о местима начин и рок од 3 године за израду рег. и нив. планова има се рачунати од 1. јан. 1927. год.“.

Даље се каже како се општине имају обратити Мин. Грађ., које ће прописати услове за лицитацију.

„Исто тако Министарство Грађ. ће решити да ли се може израдити катастарски план или се има израдити само план са уличним фронтovima и осталим што је потребно за израду рег. и нив. плана“.

Овој је реченици већ било говора код чл. 7. и речено да она преставља фијаско Мин. Грађевина и капитулацију Дирекције Катастра, која „у споразуму са Директором Катастра“ диже руке од Катастра.

„Чл. 26. ПРАВО ПРЕМЕРА.

„Израда ситуационих и нивелационих планова може се вршити само од квалификованих лица која су стекла право праксе за послове ове врсте, а која ће дати Министарство Грађевина у споразуму са Генералном Дирекцијом Катастра и Инжињерском Комором“.

Већ код чл. 15. цитирани Правилник о полагању стручног геометарског испита за инжињере, геодете и геометре за приватну геометарску праксу (од 1. маја 1924. год. бр. 2439 са допунама од 20-11. 1926. бр. 7868) гласи:

„Чл. 13. Генерална Дирекција Катастра на основу акта и записника испитне комисије издаје молиоцу овлашћење за вршење приватне геоматарске праксе на целој територији Краљевине С. Х. С.“

Ми још једном подвлачимо да у наслову чл. 26. стоји **ПРАВО ПРЕМЕРА**, дакле чисто геоматарски посао, израда ситуационих и нив. планова, а не пројеката за рег. и нивелацију, због којих напомиње чл. 17. „диплому овл. инжињера“.

И најпосле нама се чини да ни геометри ни геодете, који су у школама слушали трасирање путева и железница, а сем тога и уређење вароши или урбанизам, неби смели бити искључени баш ни из израде пројеката за регулацију и нивелацију. Ми се питамо, ко је компетентнији, дали грађевински инжињер, који у школи није слушао урбанизам — уређење вароши, или геоматар — геодета, који га је слушао?

Одмах ћемо изјавити, оно исто што и у закључку реферата о експертизи о Катастру Града Београда, да „Катастровање великих вароши (тј. израда ситуационога плана и тд.) није обичан него сасвим специјалан геодески посао, за који су потребне и специјалне квалификације персонала. Неби било довољно да је неко само слушао нешто мало геодезије, па да се сме упустити у катастровање већих вароши“. И стога мислимо да је тако требао и да се разуме и експлицитно каже пропис за „лица која су стекла право праксе за послове ове врсте“. Право праксе се може стећи само на основу извеснога броја година пуноважне праксе, а не само на основу слушања, гледања итд. Ако је правилник хтео што друго, онда је требао то и да каже.

Овај члан се завршава напоменом: „Планови који нису израђени по овом Правилнику неће се ни узимати у преглед а учињине трошкове сносиће...“.

Нама се чини да се по овоме правилнику не само не сме, него и не може — озбиљно радити, као што је код појединих чланова свестрано и документовано. Нити је добра хоризонтна пројекција — план, нити су добре висине — профили.

Ни један озбиљан геоматар неће по њему ни радити!

Чл. 27. ЗАКЉУЧАК вели: „Овим правилником престаје да важи „Правилник“ од 20. маја 1922. год. бр. 12530...“, који је по нашем мишљењу имао много мање рђавих страна но овај, који га ставља под знак навода.

ЈЕДАН САВЕТ О ИЗРАДИ ПРАВИЛНИКА.

Сваки правилник има за циљ да устали израду извесне врсте послова тако, да они сви у целој нашој Краљевини буду рађени на исти начин тј. **ЈЕДНООБРАЗНО**. Не сме ту би-

ти: може и овако, може и онако, а може и какогод другаче, као што писци овога новогa правилника сваки час у недоумици и сервирају. У томе основномe принципу, што је тај *sop d' être* свакогa правилника, овај нови није успео и с тога нема свој *raison d' être*, тј. нема разлога ни да постоји. **ЊЕГА ТРЕБА УКИНУТИ**, и то одмах, што пре — у толико боље!

Како су овде у питању готово искључиво радови геодеско—геометарске струке, које је нормирао толико пута цитирани **катастарски правилник**, прописан решењем Мин. Фин. пок. Др. М. В. Вујића од 6. априла 1891. год. бр. 4377. (цитираним уз чл. 2. овога написа), и како није тај катастарски правилник, на који се и овај нови непрестано позива иако га не разуме и не познаје до краја, — нико ставио ван употребе макаквим било решењем, то тај **КАТАСТАРСКИ ПРАВИЛНИК ИМА МОЋ ЗАКОНА НАРОЧИТО ЗА СТРУЧЊАКЕ И ПО ЊЕМУ СЕ МОРА РАДИТИ** све дотле, док се други не пропише. Овај нови правилник и не мисли да замени катастарски, јер се на њ непрестано позива — и у недоумици мисли, да је све речено, кад се каже: „по катастарском правилнику“, против чега ми баш ништа немамо, — напротив!

Проносе се по неки пут неки мними „онеспokoјавајући“ гласови: како је тај правилник застарео. Њих проносе сигурно они, који можда нису стигли ни да га кроз прочитају, а немоли простудирају. Па им то ипак не смета, да њиме плаше студенте нпр. по средњој техн. школи, не показујући им га, и тиме „документују“ пред студентима своју „високу“ геометарску стручност, и то је можда и једина разлика између њих и студената; с тога би правилнику пре требало да буду захвални, а не да му износе чикарму застарелости.

Нема сумње да је од 1891. год. до данас свет још штогод научио; али је тај период врло мали према 4000 (четири хиљаде) година пионирскогa геометарскогa рада. Геодезија је врло стара наука и у њој се не може без довољно праксе тек тако олако новачити, па да се не наиђе на незнање, тј. глупост. Шта је тих тридесет и неколико година према четири хиљаде? Оно што је се за катастар важно и ново појавило од тих тридесет и неколико година, била би једино фотограметриска снимања, а то је детаљ. Иначе. — кад се упореди немачко издање катастарскогa правилника од 1917. год. са издањем од 1878., са кога је наш правилник од 1892. преведен, — примећује се да има на сваких 20 страна по 2—3 реда не измењених него додатих, а то је тако „велика“ ситница према целини, да о њој нећемо више ни трошити речи. Сем тога, тај **КАТАСТАРСКИ ПРАВИЛНИК ЈЕ РЕМЕК-ДЕЛО** своје врсте, на њега се угледају културни народи, па и ми, и тиме своју културу и можемо доказивати, одајући достојну пошту успомени пок. М. В. Вујића, који је то схватио.

Тим поводом је писао стручни лист *Zeitschrift für Vermessungswesen* (1891. год. стр. 328): „Wir können daher dem jungen Königreiche gratulieren dass dasselbe auf den Gebiete der Katastrirung einen so entschiedenen Fortschritt gemacht hat.“ (Дакл.: Честитамо младој Краљевини на таквоме напретку на пољу катастровања!)

А сад после тридесет и толико година — пигмеји који нису у стању да схвате ни како се прави једно варошко планче — покушавају да сробају Геодеско—Катастарски успех предратне Србије на ниво гори, но што је за Бугарску прописао „Благоустройственъ Законъ въ България отъ 1897.“, својим чланом 4. **СРАМОТА!** Тако штогод нам могу желети само оне бугарашке хијене, које не воле чак ни свој народ, али желе из наших недаћа да извуку користи на рачун свога народа, распирујући непросвећени и глупи шовинизам.

Из свега досадањег а ће се сигурно сваки човек ма и најобичније интелигенције и нестручњак уверити, да би нови правилник могао све оне прописе, које је искасапљене на најнестручнији начин пресипао и њима се китио, могао да замени једним јединим:

ПРОЈЕКТИ ЗА РЕГУЛАЦИЈУ ЋЕ СЕ ИЗРАДИТИ НА КАТАСТАРСКИМ ПЛАНОВИМА, КОЈИ ЗАДОВОЉАВАЈУ ПРОПИСЕ КАТАСТАРСКОГА ПРАВИЛНИКА ПРОПИСАНОГА ЗА СРБИЈУ 6. АПРИЛА 1891. ГОД. ПР. БР. 4377.

Ако се баш жели могао би се тај правилник и претрести, понегде превод и поправити итд.; али целина ту никако није у питању, а ми смо већ показали колико би минималне биле допуне.

Немамо ништа ни против тога да се **ЗА НИВЕЛМАН**, који није обухваћен кат. правилником, **ПРОПИШЕ ПРАВИЛНИК**, а ми смо за то показали норме уз чл. 9.*). Министарства Вода, Саобраћаја и Грађевина у томе погледу лутају и питања одавна у другим земљама решена, овде још нису ни такнута, као да се смеју водити озбиљни разговори о путовима, железницама и нарочито **ВОДАМА БЕЗ ПРЕЦИЗНОГА НИВЕЛМАНА! ВОДА** неће никад потећи **УЗ БРДО!**

На основу нивелмана, а делимично и тахиметрије могу се добити изохипсе. Само, разуме се, уз сваки правилник мора ићи и коментар, тј. објашњење и примери да и обични људи — који нису ни инспектори ни директори, виде како се ти прописи примењују.

Тако н. пример толико цитирани кат. прав. I има прво на 26 страна 54 члана прописа, по којима се мора радити;

*) Као и на стр. 7. у првом нацрту пројекта за Закон о Катастру, који се може добити код проф. Андоновића, Бранкова 23, Београд, Т. 1636. — Цена 6 дин.

па онда долазе таблице допуштених оступања и др. до стр. 47.; па онда долазе правила тј. упуства специјална за разне врсте радова, на броју их је 106, што са примерима обухвата стране 47—355, а уз то иду још ван текста карте једне, друге мреже итд. И тај правилник обухвата само радове триг. и полигонометриске, а у II. правилнику се говори о детаљном снимању

А шта да се каже онда о новоме правилнику, чијих 19 страна рецимо одговарају оном делу од 26 стр. кат. правилника, он је изгубио само, рецимо, 240 страна објашњења, без и једнога плана ни профила на коме би се показало, шта се управо жели оним на 19 страни збијеним „строгим“ прописима, које, чини нам се, не разумеју ни писци самога правилника.

Да су писци „правилника“ макар и на једноме примеру покушали да остваре оне своје прописе, сигурно неби оне колосалне ствари ни написали.

Опет да кажемо: кад су у питању све наши вароши онда је и неозбиљно и лакомислено не угледати се на већ извршене радове. Новачења у техници, без довољно праксе, опасна су; и Министарство Грађевина са осталима морало би о томе да поведе више рачуна.

Што се пак тиче самога правилника за израду **пројеката за регулацију и нивелацију** наших вароши, о чему се може озбиљно мислити тек кад се је већ једном добила добра катастарска основа, израђена од стране свесних, савесних и исправних инжињера, геодета или геометра, као што смо већ рекли код чл. 19, нама се чини да би требало одмах сазвати једну ширу **КОНФЕРЕНЦИЈУ** инж., арх. и геометара, можда иницијативом Удружења Геометара Краљ. С. Х. С. који су се бавили о урбанизму тј. о уређењу вароши, који би изабрали одбор за израду тих правилника дајући му директиве за то. При томе се, разуме се, мора водити рачуна о постојећим радовима и правилницима и код нас и на другим местима, а и о дисциплинама као што су Геодезије (Катастар, Нивелман), Хидротехника (водовод, канализација, пристаништа), Путови (патосање улица итд.), Уметничка обрада итд.

КО МОЖЕ РАДИТИ И КОНТРОЛИСАТИ ВАРОШКЕ ПЛАНОВЕ?

Сад да кажемо неколико речи и о тој теми. Да бисмо ово важно питање рашчистили обраћамо се на:

„**Правилник о подели и делокругу појединих струка** овлашћених инж. од 10. нов. 1 925“ који вели:

„Чл. 2. По стручној спреми делокруг појединих група је овај:

1. Овл. грађ. инжињера: **ГРАЂЕВИНЕ** и то: друмови, грађ. на води, мостови, железнице и зграде са инсталацијама;

2. Овл. архитекта: **ЗГРАДЕ** са инсталацијама и архитектура зграда и грађевина!...

10. Овл. инж. **ГЕОМЕТАРА**: на пољу премеравања: **ИЗРАЂИВАЊЕ ПРОЈЕКТА** и вршење геодеских радова у хоризонталном и вертикалном смеру, а **ОСОБИТО ИЗРАЂИВАЊЕ СИТУАЦИЈА** и планова **СА ИЗОХИПСАМА**, основа за поделу, комасација и ограничавање поседа, вршење картографских и фотограметриских радова, испитивање и прегледање геометарских радова и рачуна и оверавање истих“.

„Чл. 3. Овл. инж. набројани под 1.) до 8.) у предходним члановима имају, свако у својој струци право:

а.) истраживати, премеравати, снимати и прорачунавати све што је потребно за пројектовање и увођење дотичних радња и израђивати потребне нацрте и планове;

б.) радити нацрте и планове, процене...“

„Чл. 4. Сем послова предв. у чл. 3 овога пр., одн. у чл. 8. Привр. Уредбе..., имају још и права пројектовања и извршавања:

1. Овл. грађ. инж.: за техничку обраду градова и насеља, **једноставна машинска и електротехничка постројења и геодеске радове**, који су у **органској вези са путовима, грађевинама** на води, железницама и зградама.

2. Овл. архитекти: **ЗА УМЕТНИЧКУ ОБРАДУ ГРАДОВА И НАСЕЉА**, **једноставна машинска и електротехничка постројења и геодеске радове**, који су у **органској вези са зградама**“.

Кад се цитирани прописи доведу у везу и простудирају, из њих несумњиво следује: да су за израду „ситуација са изохипсама“ овлашћени инжињери геометри, а не ни грађевински ни архитекти, чије су струке: грађевине и зграде. Неко ће рећи да је тај правилник, рађен на брзу руку, — непотпун и не одговара правоме стању ствари, и ми ћемо се с њим сложити, нарочито кад је у питању геодеско-геометарска струка. Али кад се упореде чл. 2. 10. и чл. 4. 1. и 2. онда се види: да поред **инжињера геометара, који су овлашћени за израђивање пројеката** и вршење геод. послова у хор. и верт. смеру, а то би по сврси и језику новог правилника значило: **за израду пројеката за регулацију и нивелацију**, — могу сличне послове радити, — али тек у другом реду, по накнадном овлашћењу члана 4. 1. — и **грађевински инжињери — техничку обраду**, а затим **архитекти, чл. 4. 2., — уметничку обраду градова и насеља**.

И из овога резонувања и студије правилника о делокругу овл. инжињера следује још и то, да се геодески по-

слови стављају у ред помоћних средстава за грађ. инжењере и архитекте, као и **једноставна** машинска и електротехничка постројења, и за те **ЈЕДНОСТАВНЕ ГЕОДЕСКЕ ПОСЛОВЕ** они су **овлашћени само онда, кад су они у „органској вези** са путевима, грађевинама на води, железницама за грађ. инж., а са зградама за архитекте. У истоме чл. 4. под 3. и 4. је речено за машинске и електро-инжењере, да и они имају права на геод. радове, који су у органској вези са машинским, односно електричним постројењима, и с тога нико неће закључити, да је електро-инжињерима и машинцима допуштено да раде варошке планове, што тим колегама у осталом ни на памет не пада.

Само је у Београду могао да се деси тај чудан случај, да нестручан архитекта г. Миленковић, **без скрупула**, буде 4 године вршилац дужности шефа катастарског одељка, иако му ни Инж. Комора нити ма ко други не би био у стању да изда овлашћење ни за обичну геометриску праксу, јер за то нема ослонаца ни у каквоме пропису. И онда није никакво чудо, кад у Београду катастарско одељење готово ништа озбиљно не ради него само троши општинске паре, наше београђанске паре, тј. баца их у мутну Марицу.

Као што смо у већ цитираноме закључку о експертизи у Катастру Београда поменули, **израда планова за велике вароши је специјалан посао**, за што су потребне и специјалне квалификације персонала, па и шефова, а то се у главном слаже и са малочашњим правилником о делокругу овл. инж. Дакле, за израду варошких планова у најширем смислу долазе три струке у питање, а на име: **геодеско-геометарска**, која даје основу тј. планове са изохипсама и пројекте за рег. и нив., — **грађевинско-инжињерска** за инсталације као што су водовод, канализација, калдрма — улице, трамваји итд. — и **архитектонско-инжињерска** за уметничку обраду, зграде и остало.

По правилнику о полагању стручног геометарског испита пак тражи се да су инжењери, геодети и геометри били у школи у којој је геодезија и пракса била обавезна најмање кроз 4. семестра, и да имају **НАЈМАЊЕ ТРИ ГОДИНЕ ГЕОМЕТАРСКЕ ПРАКСЕ**. Па сме ли се онда тако штогод прескочити и не тражити од грађ. инжењера, кад су у питању нарочито наше вароши, тј. премери најскупоценијих објеката и најтежега детаља.

Био би неопростиви грех, највећи технички злочин од стране и Мин. Грађевина и Дирекције Катастра, према нашим варошима, кад би давали овлашћење за геометарску праксу у варошима оним грађевинским инжењерима, који немају геометарске праксе баш никакве, и који би хтели нпр. на основу трогодишње праксе из армираног бетона да премеравају вароши, као нпр. г. проф. Зађина. То је и најбољи

пут да се упропасти премер вароши Штипа и тиме обрука наша техника у јужним крајевима. Немамо ми ништа против тога да се нпр. овл. инжињерима, који дакле већ имају три године грађевинске праксе, додели по прегледу њихових школских квалификација и **БЕЗ ИСПИТА** право премеравања целих вароши, са смањеним термином од једне и по или **ДВЕ ГОДИНЕ ДОПУНСКЕ** пуноважне припремне геометарске праксе у приватној или државној служби, поред оне три године грађ. праксе, тако да ко хоће две струке или два овлашћења за две разне струке мора имати више него само три године грађ. праксе; али се никако не сме допустити закорачавање једне струке на другу без допунске праксе. И тако је омогућено извесним грађ. инжињерима да у добу ове кризе почну да се уплићу у премере варошке без довољно пуноважне праксе, потцењујући геодеску и науку и праксу, разуме се из субјективних мотива — чинећи штету нашим варошима. јер им онемогућују долажење до добрих планова у одређеноме року, профанишу не само геодеску струку него и углед инжињера итд., све остале конзеквенце. Такви су случајеви у Београду, Штипу, Алексинцу, Скопљу, Кочанима, Смедереву, Ваљеву, Пожаревцу, Сврљигу, Лазаревцу, Нишу, Битољу, итд., итд. и све то на неки начин штити и овај нови „правилник“, који ништа озбиљно и не прописује.

Са оваким се наopakим радом мора што пре, мора **ОДМАХ ПРЕСТАТИ** укидањем новог „правилника“ и претресањем квалификација свију оних који желе о премерима варошким да се баве, као и оних „лица“ која их контролишу.

У томе је погледу непотпун и „Правилник о подели и делокругу струка овл. инжињера итд.“, јер не прецизује докле се струке поклапају.

И напослетку кад је једноме професору, који се бави једино о армираном бетону, допуштено премеравање нпр. Штипа иако је позната његова неспособност да тако штогод сам уради или контролише, онда и в. д. шефа катастарског одељења у Београду може рећи да је и он способан као архитекта за такве геодеске послове, пошто са геодескога гледишта нема разлике између прављења неке куће, која садржи и конструкције од бетона, — и самога бетона. Ми сматрамо да је овакво прескакање без квалификација, из једне струке у другу **НЕСАВЕСНО** у најмању руку — и томе се мора одмах стати на пут. Ми овде говоримо о премеравању вароши, а немамо ништа против тога, да грађ. инжињери задрже право геометарске праксе за обичне послове мањег обима, што су правилници требали тачније да прецизују, и што им је дужност да што пре попуне, а они то већ донекле и назире кад кажу: „једноставна машинска и електротехничка постројења и геодеске радове, који су у органској вези са путовима, грађевинама...“.

Ми смо дакле мишљења, да се премеравање вароши може допустити само ономе **ПЕРСОНАЛУ КОЈИ СЕ ЈЕ СПЕЦИЈАЛИСАО** за то, који је имао трогодишњу геометарску праксу бар такву да на основу ње може добити овлашћење за геометарске послове, који је сем тога био у школама у којима је учен да ради по катастарском правилнику (пруском, тј. оном који је преведен и прописан за Србију 1 891. год.), а у тој трогодишњој пракси треба предвидети као специјалност **БАР ЈЕДНОГОДИШЊЕ УЧЕШЋЕ У ВАРОШКИМ ПРЕМЕРИМА** или — у лакшим случајевима, учешће у целој премери мање вароши код спремнога шефа, који је био у стању премер и да доврши.

Као консеквенца питања о способности за израду планова долази и питање: **КО МОЖЕ ПЛАНОВЕ ДА КОНТРОЛИШЕ?** Решење овога питања је већ садржано у чл. 10. „Правилника о подели и делокругу струка...“ у коме стоји: „Овл. Инж. Геометри“ имају право „испитивања и прегледања геометарских радова и рачуна и оверавање истих“.

Овом је реченицом пут већ показан. Нису то ни Архитекти, ни Грађ. инж., ни Инспектори и Директори него **СТРУЧНИ ИНЖИЊЕРИ ГЕОМЕТРИ ИЛИ ГЕОДЕТИ**, контролори, катастарски инспектори итд., они дакле — који имају **геодеску и теориску и практичну спрему за те послове**, а својим радом и довољним бројем година праксе су доказали и показали да имају и довољно „воље и да су дорасли за ове врсте радова“, као што лепо каже и сам нови „Правилник“.

З А К Љ У Ч А К.

У претходним одељцима је констатовано да је овај нови „ПРАВИЛНИК“ за регулацију итд. промашио сврху, јер **НЕ УПУЂУЈЕ НА ЈЕДНООБРАЗАН РАД**, он нема дакле *raison d' être* правилника у опште, нема разлога да постоји, јер **У НАЧЕЛУ НЕВАЉА, ЊЕГА ТРЕБА ОДМАХ УКИНУТИ** и без обзира на ту околност, што је „израђен у споразуму са Генералним Директором Катастра“. Поред тога он представља још и нашу техничку, па чак и националну срамоту и нама се чини да сви инжињери, архитекти и геометри не смеју према томе остати равнодушни.

Ми смо мишљења, да би за сваки регулациони план морао дати своје мишљење и **ГРАЂАНСКИ САВЕТ**, после чега би требало да изиђе чак и **УКАЗ О РЕГУЛАЦИЈИ** неке вароши, а не да се она, — један пут већ решена и утврђена, сваки час мења, разуме се, на штету грађана као у Београду. Ово би било потребно у толико пре, кад је у питању један правилник који визира све наше вароши и варошице у целој Краљевини. Нигде у правилнику не пише да је био пред Грађ. Саветом и ми закључујемо, да није пред-а-њ ни изно-

шен. Не пише да су питали чак ни професора Универзитета г. Б. Таназовића, који је стално у Београду, и који предаје „Уређење градова“, макар то било и приватно и без обавезе да поступи по његовом мишљењу.

Овако штогод није смео да допусти ни г. Трифуновић, (кога смо ми сматрали инжињером озбиљним и савесним), нач. II. (инжињерског) одељења, који је, — обилазећи меродавне и компетентне инстанце, — узео на себе тешку одговорност за недаће наших вароши, можда заведен оним „споразумом са Ген. Дир. Катастра“.

Чини нам се да је свакоме, по прочитању критике појединих чланова новог „Правилника“, — јасно, да је он у детаљима такав, да се о њему озбиљно не може ни говорити; он ни **У ДЕТАЉИМА — НИ У ПОЈЕДИНОСТИМА — НЕ ВАЉА.**

Из овога је хаоса једини излаз сазивање шире **КОНФЕРЕНЦИЈЕ УРБАНИСТА**, тј. инжињера, архитекта, геометара и правника који су се бавили о уређењу градова, — и **ИЗРАДА ЗАКОНА И НОВОГА ОЗБИЉНОГ ПРАВИЛНИКА О УРЕЂЕЊУ НАСЕЉА И ПАРКОВА**, а ми смо извесне чињенице о томе истакли, критикујући овај чудни правилник.

У томе је погледу већ учињен један корак унапред од стране Удружења југ. инж. и архитекта, које је (на овогодишњој VIII. ред. скупштини у Загребу) дискутујући пројекат Грађевинског Закона дотакло се и израде ситуационих планова за насеља по предлогу Секције Београд. Нама се пак чини да се те две ствари не могу лако спојити, тј. да се морају одвојити одредбе о целини насеља или паркова од њихових мање — више архитектонских детаља; тешко је спојити послове геометарске и архитектонске. И на послетку нама се чини врло опасном пракса, по којој би техничар сам правио законске пројекте. Он може и мора да учествује у њиховој изради, да даје своја стручна техничка мишљења, да даје грађу, а законе израђује правник, тј. он ону техничку грађу облачи у правну форму.

С тога је потребна шира конференција урбаниста — инжињера, архитекта, геометара и правника. Надамо се да ће она бити сазвана иницијативом Удружења Геометара, коме је јасно да без катастра нема озбиљнога и сређенога развитка наших културних центара, наших градова, вароши, варошица, бања па и паркова.

ДУЖНОСТ МИ ЈЕ: одмах послати новац за календар. — Учинићу све што могу за свој орган.
